

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/1755 muuttamisesta jäsenvaltioille brexit-mukautusvarauksesta kohdennettujen määrien osalta

Kokous

-

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Komission antoi ehdotuksen 24.9.2025 ja asetusehdotuksen käsittely alkoi neuvoston työryhmässä 16.10.2025.

Ennakkotietojen mukaan ehdotuksen käsittely neuvostossa pyritään viemään läpi nopeasti, minkä vuoksi asia saatetaan ensivaiheessa eduskunnan käsiteltäväksi tällä E-kirjeellä. Asiasta lähetetään viipymättä myös samansisältöinen perustuslain 96 §:n mukainen U-kirjelmä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1755 brexit-mukautusvarauksen perustamisesta (BAR-asetus) annettiin 6 päivänä lokakuuta 2021. Brexit-mukautusvarauksessa on kyse EU:n rahoituskehyksen ulkopuolisesta temaattisesta erityisvälineestä. Asetus perustuu Eurooppa-neuvoston linjauksiin unionin rahoitustuesta brexit-haittojen kompensointiin jäsenvaltioille osana EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä vuosille 2021–2027 käytyjä neuvotteluja. Tarkoituksena oli tukea Yhdistyneen kuningaskunnan EU-erosta eniten kärsineitä alueita ja aloja. Valtioneuvosto antoi BAR-asetuksesta eduskunnalle kirjelmän U 4/2021 vp. BAR-asetusta täydennettiin kansallisesti lailla brexit-mukautusvarauksen kansallisesti toimeenpanosta (1352/2022) liitelakeineen (ks. HE 134/2022 vp, EV 205/2022 vp).

BAR-määrärahojen käyttötarkoituksen vapaaehtoinen muutos mahdollistettiin vuonna 2023 osana REPowerEU-rahoitusta¹. Alkuperäisen käyttötarkoituksen ohella jäsenvaltioille avattiin mahdollisuus siirtää niille brexit-mukautusvarauksesta varattuja määrärahoja elpymis- ja palautumistukivälineestä rahoitettujen kansallisten RRP-ohjelmien REPowerEU-lukuihin, joiden toimet liittyvät geopolitiittisten muutosten aiheuttamaan energiakriisiin. Valtioneuvosto antoi asiassa kirjelmän U 62/2022 vp jatkokirjeineen.

Jäsenvaltioiden esittämien siirtojen ja maksupyyntöjen jälkeen Brexit-mukautusvarauksen määrärahoja on käyttämättä 584 264 090 euroa. Tämä määrä vastaa jäsenvaltioille maksettujen ennakkomaksujen ja jäsenvaltioiden REPowerEU-lukuun tekemien siirtojen jälkeen jäljellä olevia brexit-mukautusvarauksen määrärahoja.

Vuosia 2021–2027 koskevan monivuotisen rahoituskehysten vahvistamisesta annetun neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2020/2093 (MFF-asetus) muuttamista koskevan neuvoston asetuksen (EU, Euratom) 2024/765 1 artiklan 5 kohdan mukaisesti BAR-asetuksessa säädettyä brexit-mukautusvarauksen alustavaa enimmäismäärää on vähennetty. MFF-asetuksen muuttamisesta annettiin eduskunnalle valtioneuvoston kirjelmä U 38/2023 vp.

Brexit-mukautusvarauksen täytäntöönpano jäsenvaltioissa on päättynyt eikä varauksesta voi tehdä enää uusia sitoumuksia tai maksuja vuonna 2025. Komission talousarvioesitys vuodelle 2026 ei sisällä BAR-sitoumuksia (U 34/2025 vp).

Nykyisen rahoituskehyskauden 2021–2027 erityisrahoitusvälineistä on komission asetus-ehdotuksessa 16.7.2025 neuvoston asetukseksi vuosia 2028–2034 koskevan monivuotisen rahoituskehysten vahvistamisesta lakkautettu globalisaatiorahasto ja brexit-mukautusvaraus sekä elpymisvälineen korkokuluihin rahoituskehysten väliarviossa sovittu EURI-väline. Komission ehdotuksista vuonna 2028 käynnistyvälle kaudelle annetaan erilliset U-kirjelmät.

Suomen kanta

Valtioneuvosto tukee komission ehdotusta brexit-mukautusvarauksen määrärahojen vähentämisestä, joka perustuu jo vuonna 2024 hyväksyttyyn nykyistä rahoituskautta koskevan MFF-asetuksen väliarvioinnin yhteydessä tehtyyn muutokseen.

Valtioneuvosto muodostaa kantansa mahdollisiin myöhempisiin uudelleenkohdennuksiin, kun niitä koskevat ehdotukset saadaan.

Pääasiallinen sisältö

Ehdotetuilla muutoksilla pyritään panemaan täytäntöön nykyisen rahoituskehysten välitarkistus asetuksen (EU, Euratom) 2020/2093 10 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

¹ Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi asetuksen (EU) 2021/241 muuttamisesta elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukujen osalta sekä asetusten 2021/1060, 2021/2115, direktiivin 2003/87/EY ja päätöksen KOM(2022) 231 muuttamisesta (REPowerEU:n rahoitus)

BAR-asetuksen 4 artiklan 3 kohtaa muutettaisiin siten, että otetaan huomioon vuotta 2025 varten jäljellä olevien alustavien määrärahojen vähennys.

Komissio ehdottaa, että alustavia määrärahoja, joita ei ole siirretty elpymis- ja palautumistukivälineeseen 4 a artiklan mukaisesti ja määrärahoja, jotka komission olisi maksettava 12 artiklan 3 kohdan mukaisesti, ei makseta. Viitattut säännökset koskevat REPowerEU-lukuun siirrettyjä määrärahoja sekä jäsenvaltioille voimassa olevan BAR-asetuksen sääntelyn mukaan maksettavia ennakkomaksut ylittäviä lisämäärärahoja.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Muutossäädöksen oikeusperustaksi komissio esittää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 175 artiklaa, jossa määrätään EU:n alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ulkopuolisista toimista taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden lujittamiseksi. Kyseisen määräyksen kolmannen kohdan mukaan, jos rahastojen ulkopuoliset erityistoimet osoittautuvat tarpeellisiksi, Euroopan parlamentti ja neuvosto voivat päättää niistä tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen sekä talous- ja sosiaalikomiteaa ja alueiden komiteaa kuultuaan, sanotun kuitenkin rajoittamatta unionin muussa politiikassa päätettyjen toimenpiteiden soveltamista. Neuvosto tekee päätökset määräenemmistöllä.

Valtioneuvosto toteaa, että säädöksen oikeusperusta on määritettävä sen tarkoituksen ja sisällön perusteella. Tarkoitusta ja sisältöä on arvioitava etenkin säädösehdotuksen artiklojen ja perustelukappaleiden valossa. Ratkaisevaa merkitystä ei tule antaa esimerkiksi sille, onko kyse tietyn oikeusperustan nojalla jo aikanaan annetun säädöksen muuttamisesta tai kumoamisesta.

Komissio katsoo itse ehdotuksessaan, että ehdotus vaikuttaa ainoastaan muutettavan asetuksen talousarviota koskeviin säännöksiin, eikä sen soveltamisalaan, tavoitteeseen tai toteutustapaan. Lisäksi komissio katsoo, että ehdotus koskee pelkästään muutoksia, jotka ovat ehdottoman välttämättömiä, jotta aiemmin hyväksytty nykyistä rahoituskehystä koskevan asetuksen (EU, Euratom) 2020/2093 muutos voidaan toteuttaa.

Valtioneuvosto katsoo alustavasti, että oikeusperusta on valittu asianmukaisesti.

Valtioneuvoston arvion mukaan ehdotus on toissijaisuusperiaatteen mukainen, koska jäsenvaltiot eivät voi yksin tehdä muutoksia EU:n monivuotisesta rahoituskehystä annettussa asetuksessa vahvistettuihin määrärahoihin tai asetuksiin, joilla määrätään määrärahojen käytöstä. Ehdotus on myös oikeasuhtainen tavoiteltavaan päämäärään nähden.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Ehdotus odottaa ensimmäistä lukemista Euroopan parlamentissa.

Kansallinen valmistelu

Kirjelmä on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä yhteistyössä valtioneuvoston kanslian ja valtiovarainministeriön kanssa ja käsitelty alue- ja rakennepolitiikan EU4-jaoston kirjallisessa menettelyssä 20.10. – 22.10.2025.

Eduskuntakäsittely

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Ehdotuksella ei ole vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön.

Ehdotuksella ei ole välitöntä vaikutusta Ahvenanmaan asemaan.

Ahvenanmaan maakuntaa koskeva lainsäädäntövalta on jaettu valtakunnan ja maakunnan kesken Ahvenanmaan itsehallintolailla siten, että valtakunnalla on 29 §:n nojalla lainsäädäntövalta muun ohella asioissa, jotka koskevat lain perusteiden mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluviksi katsottavia asioita.

Brexit-mukautusvarauksen toimeenpano on päättynyt kaikilla EU:n alueilla, jotka ovat halunneet ottaa sen käyttöön. Varausta ei toimeenpantu Ahvenanmaan maakunnassa.

Taloudelliset vaikutukset

Brexit-mukautusvarauksen muuttamista koskevan ehdotuksen tarkoituksena on vähentää varaukseen alustavasti osoitettuja määrärahoja 584 264 090 eurolla (käypinä hintoina), jotka kohdennetaan uudelleen muihin tarkoituksiin, sellaisina kuin niistä on päätetty osana MRK-välitarkastelua vuonna 2024.

Brexit-mukautusvarauksen määrärahoista Suomelle kohdennettava alustava määrä elpymis- ja palautumistukivälineeseen tehtyjen määrärahojen siirtojen jälkeen on 9 miljoonaa euroa (komission päätös 17.4.2023, jolla muutettiin aiempaa täytäntöönpanopäätöstä (EU) 2021/1803).

Suomi toimitti komissiolle brexit-mukautusvarauksen käytöstä yrityksen kehittämisavustuksiin, joista säädetään laissa valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi, 339 348 euron suuruisen maksuhakemuksen. Vuoden 2026 talousarvion täydennykseen valmistellaan 6 771 000 euron määrärahaa varattavaksi brexit-mukautusvarausta koskevan ja Suomelle jo maksetun, mutta käyttämättä jäävän ennakkomaksun palauttamiseen liittyen.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

COM(2025) 513 final

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

TEM Eliisa Hujala, +358 40 861 7181, etunimi.sukunimi@gov.fi
 VM Vesa Kulmala, +358 295 530 548
 VNEUS Sarita Friman, +358 50 441 0966

VAHVA-tunnus

EU/1016/2025